

Rakennustietosäätiö RTS
Heta Timonen
PL 1004
00101 Helsinki
heta.timonen@rakennustieto.fi

Lausunto RT-ohje-ehdotuksista toimistotilojen suunnitteluohjeista RTS 13:17-19

VIITE: Lausuntopyyntö 17.12.2013, RTS 13:17-19

Rakennustietosäätiö RTS on pyytänyt Suomen Arkkitehtiliiton lausuntoa RT-ohje-ehdotuksista:

Toimistotilat, yleissuunnittelu, RTS 13:17

Toimistotilat, tilasuunnittelu, RTS 13:18

Toimistotilat, työpistesuunnittelu, RTS 13:19

Ohjekorttiehdotukset on päivitetty edellisten, vuodelta 2000 olevien vastaavien ohjekorttien pohjalta. Toimistotilojen yleissuunnittelua käsittelevässä ohje-ehdotuksessa esitetään perustietoja toimistojen suunnittelusta. Tilasuunnittelua käsittelevässä ehdotuksessa annetaan ohjeita toimiston erilaisten vyöhykkeiden ja tilojen suunnitteluun. Työpisteen suunnittelua koskevassa ehdotuksessa esitetään ohjeita työskentelyyn tarkoitettujen tilojen ja työpisteiden suunnitteluun. Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry. antaa pyydettyinä lausuntona jäljempänä olevat huomionsa toimistotilojen suunnitteluun liittyvistä kaikista kolmesta RT-ohje-ehdotuksesta.

Aluksi

Edellinen ohjetiedosto "Toimistotilat, yleissuunnittelu ja -mitoitus RT 95-10716" julkaistiin RT ohjeena tammikuussa 2000. Lähes viidessätoista vuodessa toimintaympäristössä on tapahtunut huomattavia muutoksia. Nykyisin kaikessa toimitilojen suunnittelussa korostuu muuntojoustavuus sekä työntekijöiden ja asiakkaiden muuntuvien tarpeiden huomioon ottaminen. Muutosten syklit nopeutuvat ja perinteiset pääkonttorit ja jopa toimintamallit katoavat.

Toimijoilla on selkeä tarve pienentää tilakustannuksia, joka johtaa henkilöstön sijoittamiseen yhä tiiviimmin usein jo olemassa oleviin rakennuksiin. Peruskorjausten määrä verrattuna uusien toimistorakennusten määrään kasvaa jatkuvasti. Vanhojen rakennusten soveltuminen uudiskäyttöön ja uudistuviin tarpeisiin tulee aina tutkia tapauskohtaisesti. Sopivien tilojen etsimisestä ja vaihtoehtojen testaamisesta asiakkaille on tullut monelle konsultille lisäpalvelu.

Perinteisen arkkitehtisuunnittelun rinnalle on tullut muutakin konsultointia hankesuunnitteluvaiheen asiakasorganisaation analyysistä työympäristösuunnitteluun, akustiikkaan, tietotekniikkaan, jopa imago- ja palvelumuotoiluun. Puhutaan yritysten "brändäämisestä" tila- ja sisustussuunnittelun yhteydessä. Toimistotyö vaatii useita taitoja, ja sen suorittajat ovat usein asiantuntijoita. Tietotekniikan kehitys on mahdollistanut etätyön, uudet viestintäkeinot ja mobiilin elämäntavan. Toimistotyö jo yritysten sisällä tarvitsee erilaisia "mikroympäristöjä". Asiantuntijatyö on riippuvainen työntekijöidensä hyvinvoinnista, ja vastaamisesta muuttuviin tarpeisiin. Tämä tuo lisäsuunnittelun tarvetta mm. vyöhykkeistämiseen, akustiikkaan, ilmanvaihtoon, viilennykseen ja sisäilmatavoitteitten huomioon ottamiseen.

Kommentteja

Aiempaan verraten uuden yleissuunnitteluohjeen käsitteistö lähtee siitä, että vain monitilatoimisto käsitteenä on ajanmukainen ja ainoa käyttökelpoinen lähtökohta. Kuitenkin tiedetään, että uusia käsitteitä ilmaantuu koko ajan ilman että entisiääkään olisi kyetty avaamaan, saati edes suomentamaan. Jonkinlainen luettelo käsitteistä olisi paikallaan myös tulevassa yleisohjeessa.

Samoin prosessin kuvaaminen suunnittelun lähtökohdista on uudessa ohjeessa jäänyt puutteelliseksi. Selkeä jaottelu tarveselvitysvaiheeseen, hankesuunnitteluun, luonnossuunnitteluun ja toteutukseen on muuttunut:

" Tarveselvityksen pohjalta voidaan tunnistaa toiminnalliset vaatimukset, ja sen perusteella voidaan laatia tilaohjelma." Teoreettinen tilaohjelma kuvaa tilakokonaisuutta, joka optimaalisesti palvelee käyttäjän tarpeita." Muu on korvautunut käsitteillä "Toimistotilakonsepti" (systeemitason kuvaus), "soveltuvuusarvio".

Ohjeessa tulisi selkeästi tuoda esiin suunnittelevan ja ohjaavan organisaation roolit ja vastuut eri vaiheissa. Mikä on rakennuttajan, käyttäjien, eri suunnittelualojen, imago- ja palvelumuotoilijoiden sekä tietotekniikkakonsulttien osuus kokonaisuudesta? Perinteistä pääsuunnittelua tarvitaan jo hankevaiheessa kokoamaan yhteen eri osapuolten näkemykset, ja ilman selkeytettyä vastuujakoa ei samanaikainen toiminta eri tahoilla, ja sen yhteen sovittaminen, onnistu. Pääsuunnittelulle on tässä, kuten muissakin rakentamiseen liittyvissä hankkeissa, selkeä tilaus.

Kortissa olevat tilakaaviot olivat laadultaan luonnosmaisia, lukuun ottamatta toimistotilojen yleissuunnittelun kerroskaaviota. Kortin laatiminen toimistotilojen suunnittelusta on ongelmallisempi verrattuna asuntopuunnittelukortteihin, koska vaihtelu tilojen koossa ja käyttötarkoituksessa on huomattavasti laajempi. Käsittelemättä on jäänyt kysymys monikerroksisista toimistoista ja toisaalta pientoimistoista. Isojen toimistorakennusten suunnitteluun vaaditaan huomattavan laajaa teoreettista osaamista. Eri käyttötarkoituksia ja muuntojoustavuutta olisi ollut hyvä käsitellä omana asianaan. Paljon hiljaista suunnittelutyötä sisältävä toiminta edellyttää esimerkiksi erilaista akustiikkasuunnittelua työskentelytiloilta, kuin vaikkapa paljon puheluiden soittamista ja vastaanottamista edellyttävät tilat. Call centerille tai sosiaalitoimistolle monitilaratkaisu ei välttämättä ole luontevin. Yleissuunnittelukorttiin olisikin

hyvä sisällyttää tasapuolisempi eri layout-vaihtoehtojen esittely ja niiden soveltuvuus erityyppisiin tilatarpeisiin.

Yleissuunnittelukorttiin olisi hyvä sisällyttää esitettyä laajempi tarkastelu olemassa olevien tilojen muutossuunnittelusta ja sen erityispiirteistä. Koska huomattava osa toimistotiloista sijoittuu olemassa oleviin rakennuksiin, suunnittelun lähtökohtana tulee aina olla kohderakennuksen analyttinen tarkastelu ja arvottaminen. Näin voidaan määritellä minkälaisia muutoksia kohde kestää, voidaanko tehdä rakenteellisia ja tilamuutoksia vai toteutetaanko muutokset olemassa olevien huonetilojen puitteissa. Esimerkiksi muuntojousto rajoittavat rakennusrunko (erityisesti vanhoissa kiinteistöissä), runkosyvyys ja luonnonvalo. Toimitilojen ja virastojen vaiheista menneiltä vuosilta löytyy runsaasti esimerkkejä ymmärtämättömydessä tehdyistä kulttuurihistoriallisista ja taiteellisista tuhoista. Sisätilojenkin historiallinen kerrostuneisuus on nähtävä voimavarana. Tämän takia Toimistotilat, yleissuunnittelu - ohjekorttiin tulee sisältyä seuraava kappale:

”Suunniteltaessa ja toteutettaessa olemassa olevien tilojen ja rakennusten muutoksia, sen on perustuttava kohteen kulttuurihistorialliseen analyysiin ja sen pohjalta laadittuun arvottamiseen. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden tilojen suunnittelussa on noudatettava suojelumääräyksiä ja -ohjeita.”

Lopuksi toteamme, että ohjekortin sisältöä olisi hyvä havainnollistaa esittämällä esimerkkejä erityyppisistä onnistuneista ratkaisuista, sekä uudisrakennuksista että tilamuutoksista ja käyttötarkoituksen muutoksista.

Helsingissä 4.2.2013

Suomen Arkkitehtiiliitto SAFA ry
Rakennussuunnittelutoimikunnan puolesta

Heini Korpelainen,
rakennussuunnittelutoimikunnan sihteeri